

Dr. Petru Groza - prieten al țăranilor și susținător al cauzei lor drepte

GH. I. IONIȚA

Ne facem — credem — o datorie de mare cinste atunci cînd încercăm de a evoca figura eminentului om de stat și patriot înflăcărat dr. Petru Groza, personalitate marcantă a vieții politice românești, figură proeminentă de democrat, care, cu o adîncă înțelegere politică și cu un puternic spirit de răspundere, în momentele istorice hotărîtoare ale luptei duse de poporul român, sub conducerea partidului comunist și-a împletit propriul destin cu cel al poporului. Misiunea acestei comunicări este cu atît mai plăcută cu cît, așa cum rezultă din însuși titlul ei, este menită a pune în lumină — pe fondul general reprezentat de viața și activitatea social-politică a doctorului Petru Groza — una din trăsăturile esențiale ale marelui dispărut, aceea de prieten al țăranilor și de susținător al cauzei lor.

Născut la 7 decembrie 1884 în comuna Băcia, situată în vecinătatea Devei, Petru Groza și-a petrecut copilăria pe meleagurile hunedorene, apoi pe cele bănățene, în tot timpul în contact viu cu satul. Studiile liceale le-a făcut la Orăștie. A continuat să studieze la Budapesta, Berlin și Leipzig, obținînd doctoratul în științe juridice.

Încă în anii studenției, Petru Groza s-a manifestat activ pe tărîm politic, alături de alți intelectuali ardeleni, împotriva asupririi naționale de orice natură ar fi fost ea, pentru egalitate în drepturi între oamenii muncii fără deosebire de naționalitate, pentru eliberarea Transilvaniei de sub dominația Imperiului austro-ungar și revenirea ei la patria mamă, pentru îndeplinirea idealului desăvîrșirii formării statului național unitar român. Permanent a susținut de asemenea cauza dreaptă a țăranimii obidite.

La 1 decembrie 1918, cînd, la Alba-Iulia, ca expresie a voinței întregii națiuni române de pe ambele versante ale Carpaților, s-a hotărît unirea Transilvaniei cu România, act final al unui îndelungat proces istoric, dr. Petru Groza s-a numărat printre participanții activi la acest memorabil eveniment, pe care l-a susținut cu căldură. Numele său a figurat printre deputații componenți ai Marelui Sfat Național constituit în 1918 la Alba Iulia.

Animat de idealuri patriotice, democratice Petru Groza s-a lansat cu în-suflețire în viața politică a României de după primul război mondial, ocupînd în mai multe rînduri funcții de stat. Între anii 1920 și 1927, el a fost ales de cinci ori deputat în Parlamentul României, iar de două ori a ocupat funcția de ministru în guvernele prezidate de Al. Averescu: ministru de stat fără portofoliu în guvernul instituit la 13 iunie 1920 și apoi ministru al lucrărilor publice în guvernul instalat la 30 martie 1921. Chiar din această perioadă începe să se contureze cu pregnanță trăsături notăritoare pentru evoluția gîndirii și activității sale politice. În funcțiile amintite și în calitate de membru al Partidului Poporului, condus de Al. Averescu, venind în contact cu viața partidelor politice burghezo-moșierești, cu viața politică a țării în general — manifestînd luciditatea politică —, el și-a dat seama de putregaiul regimului burghezo-moșieresc și a întrezărit iminenta prăbușire a acestuia. Din aceste considerente, Petru Groza s-a și hotărît să se retragă din funcțiile politice pe care le ocupa și să se izoleze de viața partidelor burgheze, să activeze împotriva politicii acestora, consacîndu-se cauzei poporului român. „Prin distanța pe care am luat-o voit — scria dr. Petru Groza mai tîrziu —, am cîștigat obiectivitatea și perspec-

tiva necesară pentru a judeca clar, stabilind adevărul, că aceste realități izvo-răsc din ciocnirea dintre exploatații tot mai mulți și beneficiarii tot mai puțini ai sistemului economic dominant”¹.

Om politic clarvăzător, hotărît să găsească „o nouă orientare care să co-rispondă intereselor reale ale poporului român”, Petru Groza reintră în viața politică, trecînd cu hotărîre de partea maselor obidite. Intr-o perioadă în care întreaga țară cunoștea puternice convulsii sociale și politice, furtunosul an 1933 punîndu-și amprenta pe dezvoltarea vertiginoasă a mișcării revoluționare și de-mocratice din România, dr. Petru Groza, dîndu-și seama de caracterul reacțio-nar al partidelor burghezo-moșieresti și căutînd o rezolvare a problemelor so-ciale care să corespundă intereselor reale ale poporului, s-a alăturat forțelor sociale înaintate ale țării. În acele împrejurări, în atmosfera clocotitoare pro-dusă de eroicele lupte ale ceferiștilor și petroliștilor, organizate și conduse de P.C.R., pe meleagurile hunedorene, în Țara Zarandului, pe locurile de unde s-au ridicat la luptă atîția alți înaintași, a luat ființă Frontul plugarilor, orga-nizație democratică a țărănimii, al cărei conducător, de-a lungul celor două de-cenii de activitate — din 1933 pînă în 1953 — a fost dr. Petru Groza.²

Unul din marile merite ale lui Petru Groza constă în aceea că, sub con-ducerea lui, Frontul plugarilor a mers pe un drum radical deosebit de al celor-lalte partide „țărănești”, al căror rost era să facă din masele țărănești o zestre politică a claselor exploatare. Urmînd îndemnul P.C.R., Frontul plugarilor a pornit pe drumul alianței cu clasa muncitoare, conducătorii lui fiind conștienți că numai în felul acesta puteau fi înlătuite năzuințele fierbinți ale țărănimii de a dobîndi pămînt, de a se smulge de sub apăsarea exploataților. „Puterea noastră e mare — spunea dr. Petru Groza la 8 ianuarie 1933 reprezentanților maselor de țărani veniți la Deva pentru a pune bazele Frontului plugarilor — cu o singură condiție: să vă uniți și să vă organizați ...Eu cred în viito-rul vostru”³.

Referindu-se la mizeria maselor, la consecințele procesului de pauperizare a lor, dr. Petru Groza spunea cu același prilej: „Procesul a ajuns în faza cînd frămîntările claselor nemulțumite devin acute, creîndu-se prin evoluția forțelor de producție situația din care răsare criza, cînd păturile privilegiate ajung prin slăbirea lor (divizări pe partide, certuri), prin decadența inerentă a situațiilor și bunurilor cîștigate în decursul procesului de putrefacție, în imposibilitatea de a-și menține situația stăpînitoare și cînd, prin neschimbarea sistemului, mizeria trecută peste măsura obișnuită, intensificarea activității maselor încheie procesul”.

Tocmai de aceea, arăta el în continuare, Frontul plugarilor ce a luat fiin-ță în „regiunea Hunedoarei și Zarandului, deci tocmai pe meleagurile lui De-cebal, Horia, Cloșca, Crișan, Avram Iancu, meleaguri încercate de fatalitatea istorică a inițiativelor de totdeauna ale poporului de țărani, sclavi ai gleei — se simte îndreptățit să strige de la un hotar la altul „**Plugari din toate colțurile țării, uniți-vă cu noi!**”.

Și, în continuare, dr. Petru Groza spunea: „Eu văd și să ia seama tot omul că niciodată din 1918 n-a văzut acest oraș o adunare mai mare (referite la întrunirile ce au avut loc la 1 decembrie 1918, concomitent cu cea de la Alba Iulia — n.n.), mai aprinsă ca cea de azi și nici un guvern sau partid politic nici-o-dată nu s-au putut aduna așa de măreț, așa de însuflețit, așa de treji... Voi țărani din acest colț de țară, leagăn al neamului românesc, pămînt îngroșat cu sudoarea și sîngele strămoșilor noștri scris cu litere mari în cartea pămînturilor începînd cu Sarmizegetusa pînă la monumentele din Tebea, ați ridicat în aceas-tă zi de 8 ianuarie arma înțelepciunii voastre împotriva mizeriei și a politicia-nismului”.

Ca urmare a popularității de care se bucura în mase și ca o recunoaștere a prestigiului pe care-l avea în rîndurile corpului electoral, dr. Petru Groza, candidînd din partea Frontului plugarilor în alegerile parlamentare din decem-brie 1933, a fost ales senator, calitate pe care a folosit-o în scopul apărării inter-reselor maselor populare, în general, ale țărănimii în special.

Primii ani de activitate a Frontului plugarilor coincid cu anii în care dr. Petru Groza s-a remarcat prin nenumăratele cuvîntări ținute în fața țărănilor. A vorbit, de asemenea, muncitorilor, intelectualilor și altor pături și categorii sociale. La întruniri îi plăcea întotdeauna să evoce lupta multiseculară a popo-

1 În slujba poporului, în „Scînteia” din 9 ianuarie 1958

2 „Horia” (Deva) din 21 ianuarie 1933.

3 „Horia” (Deva) din 21 ianuarie 1933.

ului român, să vorbească miilor de oameni despre Decebal și despre Horia, despre Avram Iancu și despre Tudor. Vorbea cu multă plăcere de vechimea neamului românesc descindător din daci. Încheia adesea cu îndemnuri pline de înțelepciune patriotică: „Tare mult doresc, fraților, să ajungem a vedea și noi cum înflorește țara asta a noastră”⁴ — spunea el la una din întruniri în 1933.

Discursurile sale mobilizatoare se făceau auzite pretutindeni în țară. Așa, de pildă, la 17 septembrie 1933, răspunzând invitației Ligii țăranilor din Șipote (jud. Iași), a mers acolo în fruntea unei delegații de țărani, membri ai Frontului plugarilor.

„Sîntem în pragul unei lupte noi — spunea el celor prezenți la adunarea din Șipote. Plugăria nu mai poate opune cu succes dușmanului său lăncile lui Horia și tunurile de cireș ale lui Avram Iancu. Ea trebuie să adopte o nouă tactică și o nouă strategie, ridicîndu-se pe de o parte într-un singur front plugăresc, iar pe de altă parte întinzînd mîna și fraternizînd cu muncitorimea de la orașe, formînd astfel marea și unicul **front al muncii manuale și intelectuale**. Atunci este absolut sigur că ceasul victoriei va bate în curînd”⁵.

În vîltoarea luptei politice din acei ani, cînd la orizont începeau să se ridice nori întunecați, diferite organizații democratice, grupări progresiste, oameni politici care se situau pe poziții patriotice — înțelegînd pericolele grave, pe care le aducea accesunea fascismului, susținut de Germania hitleristă și aliații ei pentru suveranitatea, independența și integritatea teritorială a țării — vin în întreprinderea eforturilor partidului comunist îndreptate spre făurirea unui front comun de luptă antifascistă. În cadrul acestui proces, caracteristic vieții politice a societății românești din această perioadă, conștiința patriotică a societății românești din această perioadă, conștiința patriotică a doctorului Petru Groza, spiritul său democratic îl conduc în mod logic spre apropierea de partidul comunist — în care vede forța politică hotărîită să apere cu cea mai mare consecvență și hotărîre interesele naționale fundamentale ale poporului român, exponentul celei mai înaintate clase a societății — clasa muncitoare.

În acord cu linia politică și chemările P.C.R. de unire a forțelor democratice din România, dr. Petru Groza, în calitate de conducător al Frontului plugarilor, militează activ pentru înfăptuirea frontului popular împotriva primejdiei fasciste și a înfeudării țării Germaniei hitleriste, pentru apărarea independenței și suveranității naționale. „Noi am înțeles că fascismul este dușmanul maselor populare, al omului și al culturii, că noi, pentru a merita numele de oameni, trebuie să ne ridicăm împotriva lui ca un singur om și să-l zdrobim! Fără așteptare, fără îndoială! Noi sîntem siguri că Frontul democratic este singurul instrument care poate înfrînge nebunia războinică, singurul instrument care poate ajuta înălțarea cetății falnice a libertății și demnității umane. Astăzi se dă lupta între onoare și demnitate, între cei puțini și cei mulți într-o singură armată, sub același steag, iată ce vrem pentru înfăptuirea păcii, proprietății și a unei vieți libere!”⁶ — spunea dr. Petru Groza, la 24 aprilie 1936, în ședința Comitetului Central al Frontului plugarilor.

Discursurile sale și articolele publicate în gazetele vremii au fost însoțite permanent de activitate practică dusă pe linia concentrării forțelor democratice din România în lupta împotriva primejdiei fasciste, pentru apărarea integrității teritoriale, a independenței și suveranității naționale. Dr. Petru Groza s-a numărat printre inițiatorii semnării la Băcia (jud. Hunedoara), la 24 septembrie 1935, a acordului de luptă democratică, antifascistă între organizațiile democratice Frontul Plugarilor și Madosz (Uniunea Oamenilor Muncii Maghiari din România).⁷ În perioada următoare, el a militat neobosit pentru înfăptuirea Frontului popular antifascist în România. „Urmărim cu viu interes — spunea el în acest sens la o întrunire din 3 noiembrie 1935 la Deva — eforturile care se pot observa în sinul organizațiilor muncitorești pentru crearea unei unități de acțiune între ele pe de o parte și de alta a țăranilor și muncitorilor intelectuali. Aceste eforturi trebuie să ducă la noi ca și în Franța la crearea Frontului popular democratic prin acțiuni comune. Această unitate poate aduce chiar și posibilitatea unui guvern de Front popular, atrăgînd toate forțele democratice”⁸.

4 „Scînteia” din 10 ianuarie 1958.

5 Arhiva dr. Petru Groza (Deva) cutia nr. 26, vol. 2, fasc. 15.

6 Arhiva C.C. al P.C.R., fondul nr. 20, dosarul nr. 4075, fila 190.

7 Arhiva dr. Petru Groza, cutia nr. 33, vol. 4, fasc. 1.

8 Arhiva C.C. al P.C.R., fondul nr. 20, dosarul nr. 4075, filele 138—141, 178—182.

Roadele activității desfășurate pe acest țărm de dr. Petru Groza și alți luptători antifasciști aveau să se întrevadă curînd după aceea cînd, la chemarea P.C.R., acordul de la Băcia a fost lărgit prin semnarea, la 6 decembrie 1935 la Tebea, în același județ, a acordului comun de luptă cu organizațiile democratice Blocul democratic și Partidul Socialist (Popovici). Acest acord, care constituia primul simbure de Front popular în România — denumire sub care a intrat curent în publicistica vremii — a fost încheiat în mod simbolic sub gorunul lui Horia și la mormîntul lui Avram Iancu, ca un omagiu adus luptei înaintașilor pentru libertatea socială și națională a poporului român.⁹

Dr. Petru Groza și-a adus contribuția la concentrarea forțelor democratice și prezentarea lor unită pe o platformă comună în alegerile parlamentare parțiale din 18 februarie 1936 în județul Hunedoara, alegeri în care atît candidatul fascist, cit și cel guvernamental au fost înfrinți de candidatul comun al forțelor democratice. Satisfacția victoriei a fost deosebită și i-a inspirat lui Petru Groza reflecții și comentarii deosebit de semnificative. „Iată ce înseamnă strategia Frontului democratic — spunea el — Noi, Frontul democratic, nu mai luptăm pen.ru un mandat, pentru o persoană. Noi împingem înainte programul. Noi, cei care luptăm pentru o viață nouă, strigăm: „Să trăiască cine împinge înainte programul Frontului popular, cine nu să piară“.

Libertate socială pentru cei mulți, libertate pentru cei care muncesc cu brațul sau cu mintea, aceasta este filozofia noastră. „Prea sînt subțiri sfîrile capitalului, pentru ca să nu le rupem, prea este slab brațul care ne ține pumnul în gură, pentru ca să nu-l zdrobim. Noi vrem să măturăm dușmanul poporului de pe fața pămîntului. Loc libertății, loc omului nou, loc Frontului popular!“¹⁰

Aceste declarații și mai ales contribuția efectivă la victoria în alegeri a format obiectul unor înverșunate atacuri în parlament împotriva lui Petru Groza și a partizanilor săi, în special din partea reprezentanților grupărilor fasciste.

Activitatea democratică antifascistă desfășurată în această perioadă de dr. Petru Groza avea însă rădăcini adîncii care nu-l puteau clinti din convingerile sale. El s-a ridicat în apărarea comuniștilor și antifasciștilor întemnițați, alăturîndu-se efortului avocaților democrați care au pledat în procesele antifasciștilor. În semn de prețuire a luptei desfășurate pe acest țărm, dr. Petru Groza a fost ales în Comitetul regional Ardeal pentru apărarea antifasciștilor.¹¹

O vie activitate a susținut dr. Petru Groza împotriva revizionismului hortyst și a planurilor revanșarde ale Germaniei hitleriste și ale acoliților săi. În discursurile sale a înfierat adesea țările revizioniste: Germania hitleristă, Italia fascistă, Ungaria lui Horthy. În împrejurările tulburi ale vremurilor pe care le trăim — spunea el — „noi rămînem credincioși democrației sociale, care apără patrimoniul libertăților, pacea și instituțiile progresiste ale omenirii“. Dr. Petru Groza a fost ales vicepreședinte al Comitetului român pentru pace, secție a Reuniunii Universale pentru pace, organism internațional înființat în septembrie 1936 în cadrul Congresului mondial pentru pace de la Bruxelles.¹²

În anii dictaturii regale și apoi în anii grei ai dictaturii militare-fasciste asupra lui Petru Groza ca și a altor cunoscuți luptători pe țărm democratic, antifascist, s-a abătut valul măsurilor represive, al perchezițiilor repetate, al urmăririi și persecuțiilor în tot felul. În pofida unor asemenea măsuri represive, dr. Petru Groza și-a menținut legăturile cu masele de muncitori, țărani, intelectuali, a continuat să activeze pe linia mobilizării acestora la lupta pentru o Romînie liberă, democratică și independentă. Nu o singură dată în acei ani, el a luat apărarea țăranilor în procese, în fața instanțelor de judecată, încercînd să salveze pe luptătorii democrați, antifasciști. În acei ani, dr. Petru Groza a stabilit, de asemenea, legături cu ofițerii superiori din armată, cu care discuta despre necesitatea unei lupte hotărîte antidictatoriale, antifasciste. Numeroase documente ale Siguranței subliniau că dr. Petru Groza „are legături

9 Loc. cit., dosarul nr. 4076, fila 52.

10 Gheorghe Micle: „Răscoala pămîntului“, Editura Frontului plugarilor, 1945, pp. 243—244.

11 „Procesul mișcării antifasciste din România“, Pitești, 1936, p. 4; „Lumina nouă“, din 1 decembrie 1935.

12 „Lupta pentru pace“, Opinii și atitudini. Rezoluțiile Congresului mondial de la Bruxelles (RUP)“, Editura Comitetului român pentru pace, 1936, p. 5.

cu armata, cu ofițerii chiar din conducerea Comandamentului Corpului de armată", care-i cereau curent părerea în legătură cu perspectivele războiului și ale păcii și, pentru a fi cât mai la curent cu aceste probleme, „au cerut literatură de partid” literatură a partidului comunist¹³.

De pe poziții patriotice, clarvăzătoare, dr. Petru Groza avea să contribuie la mobilizarea energiilor din întreaga țară în lupta împotriva dictatului rușinos de la Viena prin care partea de nord a Transilvaniei a fost smulșă din trupul țării și predată Ungariei hortyste. Cu acest prilej — consemna un raport al poliției din 2 septembrie 1940 — dr. Petru Groza, chemînd masele la acțiune hotărîtă împotriva dictatului, dădea asigurări acestora că numai în județul Bihor „are pregătiți pentru a intra în acțiune împotriva cedării peste 10 000 de oameni din această regiune”¹⁴.

Activitatea desfășurată de dr. Petru Groza în acea perioadă în spiritul politicii P.C.R. a atras atenția autorităților. Rapoartele acestora consemnau frecvent că dr. Petru Groza „are dese întâlniri cu comuniștii” și, pe baza indicațiilor acestora, „face propagandă printre săteni” și întreține „legături cu toate clasele sociale”. Pe aceeași linie, un alt raport al poliției nota cu evidență neliniște că „nu mai sînt pentru nimeni un secret legăturile între partidul comunist și Petru Groza”¹⁵.

Alarmă autorităților avea să se amplifice în anii dictaturii militarofasciste, cînd dr. Petru Groza, alături de alte personalități marcante antifasciste și antidictatoriale, aveau să se declare fățiș adversari al dictatorului fascist, Ion Antonescu și al războiului hitlerist în care fusese împinsă țara.

În vara anului 1943, cînd, din inițiativa P.C.R., s-au pus bazele Frontului Patriotic Antihitlerist, dr. Petru Groza, în fruntea Frontului plugarilor, avea să se numere printre primii aderenți.¹⁶ Deosebit de activ s-a dovedit în acea perioadă dr. Petru Groza în inițierea unor acțiuni de luptă împotriva dictaturii militare-fasciste și a războiului hitlerist, pentru scoaterea țării din acest război și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste, pentru instaurarea puterii populare. Toate acestea aveau să atragă din partea autorităților noi măsuri represive împotriva sa, fără a-l putea cînti din convingerile-i democratice.

În decembrie 1943, pe baza unui ordin al Direcției generale a poliției, dr. Petru Groza a fost arestat și interzis.¹⁷ Viața din închisoare a avut asupra sa o înfrîurire profundă. „Căliți în luptă dreaptă pentru îmbunătățirea soartei semenilor lor, oameni dintr-o bucată, muncitori, țărani și intelectuali — nota dr. Petru Groza în memoriile sale din închisoare — se lovesc de stîncă ignoranței și a rea-credinței, reprezentată printr-un aparat de stat deținut în mod vremelnic, cu mîini tremurînde de pa'imă, de către niște cîrmuitori meschini, aroganți și abuzivi”¹⁸.

Memoriile scrise de dr. Petru Groza în închisoare au fost publicate mai tîrziu în volumul intitulat „În umbra celulei”. „Scrisă la hotarul a două epoci — se arată în prefața acestei lucrări — „În umbra celulei” înfățișează de o parte o lume dictatorială în asfințit, zbatîndu-se bestial, în propriile turpitudini și, de cealaltă parte, lumea care se naște, o lume nouă și dreaptă răsărită din sacrificiul, durerea și lupta națiunilor dornice de libertate și dreptate socială”.

După eliberarea din închisoare, dr. Petru Groza a continuat să activeze intens alături de forțele patriotice, să militeze neabătut pentru cauza dreaptă a poporului român.

Insurecția națională antifascistă din august 1944, organizată și condusă de P.C.R., avea să-l găsească pe dr. Petru Groza ancorat adînc în evenimentele cruciale pe care le trăia România. Salutînd cu entuziasm victoria insurecției și instaurarea puterii populare, dr. Petru Groza, fiu credincios și neînfricat al poporului român, legat trup și suflet de năzuințele maselor, a avut mulțumirea, că, la temelie acestui edificiu luminos, înălțat prin jertfa și sacrificiul de sînge al luptătorilor revoluționari, democrați și antifasciști din România, pusese și el cîteva cărămizi prin întreaga activitate desfășurată pînă atunci.

13 Arhiva C.C. al P.C.R., fondul nr. 95, dosarul nr. 2247/, filele 10—11.

14 Loc. cit., fondul nr. 1, dosarul nr. 241, filele 127, 142.

15 Loc. cit. fondul nr. 95, dosarul nr. 22471, filele 30—32.

16 Din dezbaterile la plenara C.C. al P.M.R. „din 30 noiembrie — 5 decembrie 1961, în „Scînteia” din 18 decembrie 1961.

17 Arhiva C.C. al P.C.R., fondul nr. 95, dosarul nr. 376, filele 109, 113.

18 Dr. Petru Groza „În umbra celulei”, Editura „Cartea rusă”, 1945, p. 8.

Adina dragoste de patrie și popor, înalte însușiri de om de stat ale dr. Petru Groza și-au găsit câmp larg de afirmare după victoria insurecției armate din august 1944, care a deschis larg poporului român calea spre realizarea aspirațiilor sale de libertate, democrație și progres social.

După victoria insurecției naționale antifasciste din august 1944, dr. Petru Groza a participat activ la lupta pentru înfăptuirea marilor transformări democratice din viața țării, atât în cadrul Frontului Național Democrat, cât și în cadrul guvernului instalat la 4 noiembrie 1944 sub președinția lui Sănătescu, iar apoi în cadrul guvernului prezidat de Rădescu, instalat la 4 decembrie 1944.

Revoluția populară înain'a vertiginos și a făcut să se ridice la luptă, alături de clasa muncitoare, mase de milioane de oameni ai muncii de la orașe și sate; în jurul P.C.R. s-a făcut un larg front democratic. Sub presiunea valului revoluționar, Rădescu s-a văzut nevoit să demisioneze la fel cum înaintea lui făcuse Sănătescu, iar la scurt timp după aceasta regele Mihai a fost obligat să accepte guvernul propus de forțele democratice și susținut de popor. Astfel, masele populare de la orașe și sate au hotărât soarta bătăliei pentru putere, instaurînd, la 6 martie 1945, primul guvern democratic din istoria țării, guvern de largă concentrare democratică, în care clasa muncitoare, condusă de Partidul Comunist Român, avea pentru prima dată rolul precumpănitor. În fruntea acestui guvern, în calitate de președinte, s-a aflat dr. Petru Groza.

În desfășurarea procesului revoluționar a avut o deosebită importanță faptul că doctorul Petru Groza, conducător al Frontului plugarilor, s-a situat ferm pe poziția făuririi și întăririi alianței de luptă muncitorești-țărănești, a înțelegerii necesității istorice că rolul conducător în această alianță revine clasei muncitoare și partidului ei.

Sub guvernarea instaurată la 6 martie 1945, dorința de veacuri a țărănimii — exproprierea pământului moșieresc și împrăștierea ei — a devenit lege. La înfăptuirea reformei agrare o contribuție deosebită a adus-o președintele guvernului, dr. Petru Groza. În focul luptei pentru reforma agrară s-a făcut alianța dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, despre a cărei necesitate imperioasă dr. Petru Groza scrisese și vorbise de nenumărate ori. „Cele două mari tabere ale poporului — spunea, de pildă, într-o împrejurare — trebuie să se înfrățească să-și dea mina cu sinceritate și să pășească la făurirea destinului viitor al României”.¹⁹

Memorabile rămân îndemnul adresat în acele împrejurări de dr. Petru Groza țărănimii. Cu mare emoție luăm cunoștință — din cuvîntul rostit de el la 25 iunie 1945 în cadrul Congresului Frontului plugarilor — de următoarele calde aprecieri: „Plugari, văd în dv. veacuri întregi de trudă și de suferință, văd dragos'ea, dîrzenia și hîrnicia cu care ați străbătut vremuri întunecate, deasupra cărora se ridică imaginea lui Doja, chipul vijelios al lui Horia, figura vitează a lui Tudor, și, alături de ei, întreg cortegiul acelor dîrji și neînduplecați plugari, cu suflet de cremene, care au scăpărat cele dintii scînteii ale libertății țărănilor.

Dv. și muncitorii din uzine reprezentați, în cea mai nobilă expresie, justificarea existenței omenești pe pămînt, prin muncă, prin statornicia și prin crezurile voastre, drept'e și cînstite.

...În mijlocul acestora, intelectualii trebuie să-și găsească așezarea corespunzătoare ideii de muncă și excluderii praznicelor parazitare.

Nu găsece formulă mai dreaptă, mai morală, mai corespunzătoare țării noastre decît această intrare a maselor populare în stăpînirea țării pe poarta larg deschisă a istoriei contemporane”.

Sau cu aceleși interes desprindem dintr-o altă cuvîntare a sa adresată țărănilor următoarele îndemnuri: „Să luptați înainte fără repans, fără a vă cruța puterile, pentru ca în sfîrșit în această țară să întroneze pacea, o mai mare dreptate, dreptul aceluia care muncește; să se șteargă de pe fața pămîntului odată pentru todeauna ura dintre popoare și dreptul altora de a trăi de pe urma sudoarei poporului muncitor. Sînt lucruri frumoase și mari pentru care face să luptați, cu mult mai frumoase decît nebunia acelor care au îmbrăcat cămășile verzi.

Noi vrem ca prin această muncă a noastră să creem o Românie independentă, o Românie care să umble pe picioarele sale proprii. **Și această Românie se va realiza**”.²⁰

19 Gheorghe Micle: op. cit., p. 411.

20 Din cuvîntarea rostită la 5 octombrie 1945 la o adunare populară din județul Timiș, Torontal.

Ca președinte al guvernului instaurat, la 6 martie 1945, dr. Petru Groza, în strînsă și permanentă legătură cu conducerea superioară a P.C.R., a militat neobosit pentru ridicarea României pe culmile cele mai înalte ale culturii și civilizației și a acționat hotărît pentru aceasta. „Gloria trecutului — spunea el în octombrie 1945 — nu ne scutește de lupta prezentului pentru un viitor și mai glorios: un viitor de emancipare, de puritate și înflorire, de dreptate și fericire socială... Soldați ai viitorului și progresului social, noi luăm trecutului iubirea și flacăra”.

Dr. Petru Groza a stăruit neobosit pentru înfăptuirea politicii științifice a partidului comunist de refacere și dezvoltare a economiei României, de transformare democratică a țării și construire a socialismului. El a adus o contribuție importantă la pregătirea condițiilor pentru abolirea monarhiei și instaurarea Republicii Populare Românie. Convins de necesitatea înlăturării acestei instituții perimate, dr. Petru Groza spunea lui Mihai Ralea în 1947, cu puțin înainte de înfăptuirea memorabilului eveniment: „Ultimul meu rege a fost Decebal, după moartea lui am devenit republican”.²¹

Din însărcinarea partidului comunist și a guvernului și în numele tuturor forțelor democratice, la 30 decembrie 1947, secretarul general al C.C. al P.C.R. — Gheorghe Gheorghiu-Dej — și președintelui guvernului Dr. Petru Groza — le-au revenit misiunea de a se prezenta la regele Mihai pentru a-i cere să abdice.²² În cursul întrevederii avute cu regele, cei doi reprezentanți ai partidului și guvernului i-au demonstrat acestuia că ținîndu-se seama de raportul real de forțe din interiorul țării și de pe arena internațională, în calea abolirii monarhiei și a instaurării republicii — cerințe imperioase ale celor mai largi mase populare — nu trebuie ridicată nici o stavilă. Atrăgîndu-i atenția că orice împotrivire ar fi sortită eșecului și ar avea urmări grave, regelui i-a fost înmînat actul de abdicare și a fost sfătuit să-l semneze, lucru ce s-a și petrecut. Astfel a fost proclamată Republica Populară Română, eveniment de importanță capitală pentru dezvoltarea ulterioară a țării.

Au urmat noi evenimente în istoria țării, noi pași pe drumul înfăptuirii transformărilor socialiste. Prezenta și contribuția activă a dr. Petru Groza s-a făcut simțită în toate acestea. Pline de învățăminte erau de fiecare dată întîlnirile țărănimii, ale altor oameni ai muncii cu dr. Petru Groza. Spontan se legau conversații dintre cele mai interesante, se puneau întrebări și se dădeau răspunsuri. Un contact viu cu masele de țărani, cu poporul — iată secretul marelui popularități de care se bucura dr. Petru Groza. Și, de fiecare dată el nu uită să facă apel la luptele trecute spre a explica marile succese ale prezentului. „Vă reamintiți ceea ce vă spuneam acum 15 ani? — îi întreba dr. Petru Groza, la 8 ianuarie 1948, pe miile de țărani participanți la adunarea de la Deva de aniversare a 15 ani de la înființarea Frontului muncitorilor.

— Dacă plugarii luptă cot la cot cu Partidul Comunist și cu muncitorii de pretutindeni, atunci țărănimia va birui!

Și, într-adevăr, mergînd așa, ea a biruit”.

Ca o recunoaștere a meritelor deosebite avute în făurirea României noi, socialiste, independente și suverane, la 2 iunie 1952, dr. Petru Groza a fost ales președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale, — organul suprem al puterii de stat din România —, funcție pe care a îndeplinit-o cu cinste și cu spirit de înaltă răspundere pînă la sfîrșitul vieții sale.

În întreaga sa activitate, dragostea fierbinte de patrie, strînsese legături cu poporul, cu partidul clasei muncitoare i-au dat lui Petru Groza putința să vadă împede că numai sub conducerea partidului marxist-leninist al clasei muncitoare poate fi asigurată propășirea și înflorirea patriei, că numai pe calea socialismului poate ajunge poporul român, clasa muncitoare, țărănimia muncitoare, intelectualitatea la un viitor luminos. Aceasta era cea mai importantă concluzie a bogatei sale experiențe politice, concluzie pe care o împărtășea la adunări populare, în scris, în convorbiri particulare și pentru a cărei realizare practică a activat cu perseverență. Cu prilejul solemnității decorării unor participanți la războaiele din 1907, dr. Petru Groza spunea: „Lupta împotriva moșierimii și burgheziei — străine de interesele țării și năzuințele poporului — s-a întezit atunci cînd în focul acestei lupte a apărut o puternică forță conducătoare — Partidul Comunist Român... P.C.R., ridicînd steagul luptei de eliberare de sub exploatare, a știut să adune sub steagul lui, alături de mișcarea muncitorească,

21 „Scînteia” din 11 ianuarie 1958.

22 Gh. Gheorghiu-Dej „Articole și cuvîntări (1961—1962)”, Editura politică, București, 1962, pag. 451.

toate mișcărilor țărănești care au urmat sîngerosului an 1907. Avem mereu noi, cei mai vîrșnici, imaginea vie a întregii epoece a luptei conduse de partidul clasei muncitoare pentru dreptate socială și o viață mai bună".²³

Patriot consecvent și spirit luminat, om care a cunoscut el însuși asuprirea națională, dr. Petru Groza a susținut cu hotărîre linia marxist-leninistă a partidului în problema națională, a militat neabătut pentru cimentarea frăției poporului român cu naționalitățile conlocuitoare, pentru comunitatea politică a tuturor oamenilor muncii — români, maghiari, germani și de alte naționalități — în jurul partidului. „Să facem — spunea el — o Românie în care toți cetățenii acestei țări, fără deosebire de naționalitate sau religie, să se simtă la ei acasă“.

Adversar neîmpăcat al planurilor imperialiste de înrobire a popoarelor, de amestec în treburile interne ale altor țări, de ațîțare a isteriei războinice, dr. Petru Groza a adus contribuții deosebite la înfăptuirea prieteniei și colaborării frățesti dintre țara noastră și celelalte țări socialiste, pentru dezvoltarea relațiilor de colaborare cu toate țările, pentru salvagardarea păcii în lume. El și-a consacrat întreaga capacitate de muncă și toată priceperea pentru ridicarea prestigiului României și afirmarea ei pe plan internațional ca o forță activă.

Intellectual cu o vastă culturală, dr. Petru Groza a desfășurat, atît înainte, cît și după 23 August 1944, o bogată activitate literară și publicistică în slujba conceptelor nobile ale umanismului democrației, păcii și prieteniei între popoare, ale progresului social și socialismului.

Purtînd un viu interes problemelor revoluției noastre culturale, el s-a străduit să contribuie activ la succesul acțiunilor întreprinse de partid și guvern pentru asigurarea avîntului literaturii, artei, științei și culturii puse în slujba poporului și a construcției noii societăți socialiste.

Figură luminoasă de intelectual și om politic înaintat, dr. Petru Groza a înțeles rojul istoric al clasei muncitoare ca principală forță socială a propășirii țării și i s-a alăturat servind cu abnegație poporului român.

Pătruns de sentimentul demnității naționale, avea încredere nestrămutată în forța creatoare a poporului nostru, liber și stăpîn pe soarta sa.

Iubea mult oamenii. Avea un optimism robust și o puternică dragoste de viață, care-și găseau expresia și în umorul său sănătos. Știa să însuflească celor cu care discuta încredere și entuziasm. Înalt cu o statură athletică, cu o privire pătrunzătoare, plină de sănătate și de înțelegeră, putea fi întîlnit adesea pe străzile și în parcurile Capitalei, sau ale Devei, unde și-a petrecut o bună parte din viață, sau în alte orașe și comune ale țării. Era întotdeauna înconjurat de oameni, de muncitori, țărani, intelectuali, și studenți, de prieteni, de cunoscuți. Avea pentru fiecare o vorbă bună, un sfat prețios. Vorbea pe înțelesul fiecăruia despre partid și politica înțeleaptă a acestuia.

Îl plăceau mult natura, florile, sportul, tot ce era frumos. De aceea, puțin timp liber pe care-l avea îl petrecea în mijlocul naturii.

Iubea mult poporul său în ființa-i folclorică, populară în tradițiile lui vii pe care le voia împletite în aceeași splendidă salbă împreună cu imperativele actualității. Stima pe Aurel Vlaicu, pe Traian Vuia, pe George Enescu și pe ceilalți fii nemuritori ai patriei noastre de două ori milenare și nu o singură dată a scris sau a vorbit maselor despre viața și opera lor luminoasă.

Dr. Petru Groza nu a fost membru al Partidului Comunist Român, dar în persoana sa clasa muncitoare, partidul ei de avangardă au avut un mare și credincios tovarăș și prieten. Legăturile trainice, de strînsă și frățescă conlucrare care au existat între comuniști și dr. Petru Groza au reprezentat un simbol al unității de voință și de acțiune care sudează într-un bloc pe membrii partidului și pe toți oamenii muncii, pe toți cei care se străduiesc să ridice țara pe culmile cele mai înfloritoare ale culturii și civilizației.

Prin încetarea din viață, la 7 ianuarie 1958, a lui Petru Groza poporul român a suferit o grea și dureroasă pierdere. Amintirea figurii luminoase a doctorului Petru Groza — eminent om de stat și patriot înflăcărat, fiu credincios al poporului din care a ieșit și căruia și-a dăruit întreaga viață — va fi întotdeauna vie în inima și conștiința clasei muncitoare, țărănimii și intelectualității, în inima și conștiința tuturor făuritorilor de ieri, de azi și de mîine ai României Socialiste.

23 „Scinteia“, din 9 ianuarie 1958.

R É S U M É

L'auteur évoque l'un des traits primordiaux de la vie et de l'activité politique de l'éminent homme d'Etat et patriote, le Dr. Petru Groza. Se fondant sur un intéressant matériel inédit, il expose, sous plusieurs angles, comment le Dr. Petru Groza, par ses paroles et ses actes, s'est avéré un ami conséquent des paysans et un défenseur de leur juste cause.

En tant que président du „Front des laboureurs“ pendant toute la durée de l'organisation (1933—1953) et, surtout, comme premier ministre du premier gouvernement ouvrier-paysan de l'histoire de la Roumanie, instauré le 6 mars 1945, le Dr. Petru Groza a eu de multiples occasions de manifester son attachement à la cause paysanne et sa sympathie pour la population des villages. Ainsi qu'il est connu, la preuve suprême à ce point de vue ce fut la réforme agraire de 1945, dont l'inspirateur et le réalisateur effectif — sous l'égide du parti communiste — a été le Dr. Petru Groza.

La présente étude a le mérite d'aller plus d'une fois et sous plusieurs rapports au-delà du contenu exprimé par son titre, en enregistrant une série de faits, de positions et d'événements des plus variés dont le héros a été, même, le Dr. Petru Groza. Par toutes ces données, l'image de la personnalité du grand disparu se complète de manière à la fois véridique et des plus heureuses.